

Sluttrapport

Økt barnehagedeltakelse for
minoritetsspråklige barn i Larvik
01.08.18 – 31.12.2022

Foto: Byskogen barnehage

Bakgrunn og målet med prosjektet

I 2018 fikk Larvik kommune tilbud fra Utdanningsdirektoratet om å søke prosjektmidler med sikte på å øke andelen minoritetsspråklige barn i barnehage. Kommunen var definert til å ha lav barnehagedeltakelse av minoritetsspråklige barn i alderen 1-5 år.

Prosjektet startet 1. august 2018 og ble avsluttet 31. desember 2022.

Målet med prosjektet har vært å øke andel barn med minoritetsspråklig bakgrunn i Larviksbarnehagene. Dette innebærer også at familier som allerede har plass, beholder denne fram til skolestart.

Det kan være flere grunner til at familier med innvandringsbakgrunn i mindre grad enn den øvrige befolkningen søker barna til barnehage. I NOU-rapport 2010:7 pekes det på at dette blant annet kan handle om forhold som økonomi, geografisk avstand til hjemmet og manglende kjennskap til barnehagen¹. Skepsis til barnehage, lange utenlandsreiser og vanskeligheter i familien ses også som mulige årsaker. I tillegg har foreldrenes ønske om at barna skal lære sitt morsmål først, vært regnet som årsak til senere barnehagestart blant minoritetsspråklige barn².

I 2015 gjorde IMDI en oppsummering av erfaringer fra forsøk med gratis kjernetid³ og fremholder blant annet at søknadsprosessen kan være den kneika som gjør at foreldre ikke velger barnehage, spesielt for de som mangler norsk- og datakunnskaper. Rapporten fra IMDI understreker derfor at hjelp til å søke om – og akseptere – barnehageplass er et vesentlig element i rekrutteringsarbeidet i tråd med prinsippet om likeverdige tjenester. Forsøkskommunene melder også om viktigheten av å kunne bruke tolk i hele prosessen, når det er nødvendig.

Prosjektets organisering

Prosjektleder 1.august 2018 - 31.juli 2021: Gro Svolsbru

Prosjektleder 1.august 2021 - 31.desember 2022: Elisabeth Hellerdal

Prosjektmedarbeider 1.august 2018 - 31.juli 2019: Elin Ulstrup

Prosjektmedarbeider 1. august 2019 - 31. juli 2021: Elisabeth Hellerdal

Prosjektmedarbeider 1.august 2021 - 31.desember 2022: Gro Svolsbru

Styringsgruppe: Virksomhetsleder for barnehage, en barnehagestyrer, spesialpedagogisk rådgiver, samt prosjektleder og prosjektmedarbeider. Avdelingsleder for barnehagemyndigheten ble tilsluttet styringsgruppa ved sin tiltredelse i mars 2022.

Referansegruppe: Migrasjonsrådgiver ved Larvik læringscenter, helsesykepleier ved Helse og mestring, koordinator ved Homestart, leder ved Åpen barnehage fram til nedleggelse, samt prosjektleder og prosjektmedarbeider.

---

¹ Bogen og Reegård 2009; Djuve og Pettersen 1998; Gautun 2007; Kavli 2001; Nergård 2003; 2006 i NOU 2010:7 Mangfold og mestring og NOU 2012:1 Til barnas beste

² NOU 2010:7 Mangfold og mestring

³ IMDI 2015:5 Tidlig innsats. Gratis kjernetid i barnehage. Erfaringer.

Prosjektets økonomi

I perioden 2018 - 2022 mottok Larvik kommune kr. 1.951.832 i prosjektmidler fra Utdanningsdirektoratet. Midlene har hovedsakelig gått til å lønne prosjektleder og prosjektmedarbeider. Det er også brukt midler på å utarbeide og trykke informasjonsbrosjyrer til foreldre på flere språk. Se beskrivelse under *Informasjonsmateriell*.

Innhold og gjennomføring

Prosjektets siktemål har vært å komme i kontakt med familier med migrasjonsbakgrunn som ikke har barnehageplass. Vi har derfor valgt å oppsøke ulike arenaer, både frivillige og offentlige, for å nå så mange familier som mulig. Særlig i starten av prosjektperioden var det nødvendig med oppsøkende aktivitet, det var få som tok direkte kontakt med oss. Underveis så vi at prosjektet ble mer kjent for både brukere og hjelpeinstanser, og at det dermed var flere som tok direkte kontakt.

I dette arbeidet har vi hatt fokus på at det, som nevnt innledningsvis, kan være flere årsaker til at foreldre ikke ønsker barnehageplass. Det har vært viktig å møte foreldre på deres spørsmål og synspunkter og å skape tillit i samtalene rundt barnehage som system og om barnehagens innhold. Vi har ønsket å gi foreldre god informasjon om hvilken betydning barnehage kan ha for barnas språklige og sosiale utvikling. Videre har det vært viktig å informere om pris og mulighet for redusert betaling, og ikke minst - gi hjelp til søknadsprosessen.

God dialog og samhandling med personalet er nødvendig for at foreldre skal oppleve at barnehagen er et trygt sted for barna. Mange innvandrede foreldre er ukjent med barnehagens systemer og innhold og trenger kunnskap om hva som møter dem som foreldre og barn i barnehagen. Gjennom prosjektet har vi kommet tettere på familier som har behov for å trygges i dette møtet. For mange har det bidratt til å skape tillit og bygge bro.

Relasjon og tillitsbygging har hatt sterkt fokus i arbeidet, især knyttet til foreldre som er engstelige for å sende barna til barnehage. Av og til var det helsesykepleier, migrasjonsrådgiver eller andre ansatte som fanget opp signaler fra foreldrene og henvendte seg til prosjektleder. Noen ganger har det vært nødvendig å bruke tid på å gi trygghet i en fase før det kan søkes om plass. Det å lytte til hva foreldre bekymrer seg for, er av avgjørende betydning for å komme i en god dialog. Foreldre kan ha mange bekymringer som det er grunn til å ta på alvor. Det kan f.eks. dreie seg om helse, om barnehagen kan håndtere barn med sykdommer, allergier osv. Andre bekymringer kan være knyttet til det å lære morsmålet godt nok før norskinnlæringen, og om barnehagen tar hensyn til religion og kultur. Barnehagens møte med den enkelte og kunnskap om hva som er viktig for å gi trygghet overfor usikkerhet hos foreldre, har stor betydning for hvorvidt foreldre ønsker å benytte barnehageplassen. Prosjektet har gitt veiledning til barnehagene om dette.

Underveis i prosjektet har vi sett at både offentlige og frivillige instanser har behov for kunnskap om barnehage og regelverk omkring søknad om plass. Denne informasjonen har vært en vesentlig faktor for å nå så mange familier som mulig i rekrutteringsarbeidet. Søknadssystemet er komplisert, og for mange foreldre med

annen språkbakgrunn, vanskelig å håndtere. Det er nødvendig å ha bevissthet om at dette fokuset må ligge til grunn for det offentliges mål om likeverdige tjenester.

Prosjektet hadde tettere samarbeid med hjelpeinstanser mot slutten av prosjektperioden enn ved oppstart. Det er grunn til å tro at det har flere årsaker. Blant annet kom hjelpeinstansene tettere på hverandre i løpet av pandemien, og prosjektet begynte å bli kjent i kommunen slik at ulike hjelpeinstanser brukte ressursene i prosjektet i større grad.

Informasjonsmateriell

[Udir har utarbeidet informasjon](#) om barnehage spesielt knyttet til prosjektet. Det er laget små filmsnutter på 10 ulike språk; *5 gode grunner til å gå i barnehagen* og *faktaark* om barnehage på 21 språk.

I Larvik har vi trykket opp [faktaarkene på 12 av språkene](#). I tillegg har vi laget en brosjyre, [Velkommen til barnehage i Larvik](#), på seks språk inklusiv norsk. Brosjyren gir en kort informasjon om noen sider ved innholdet i barnehagen. Brosjyrene kan fås ved henvendelse til barnehageadministrasjonen i Feyergate 7 eller lastes ned fra nettet.

Erfaringer

Prosjektets erfaringer med faktorer som kan være til [hinder](#) for å søke plass/ beholde plass i barnehagen

Mange foreldre med innvandringsbakgrunn har lite kjennskap til opptakssystemet. Det kan handle om å orientere seg om frist for søknad om plass, hvordan søke redusert betaling, hvordan takke ja til plass, hvordan søke overflytting til annen barnehage, og hvordan systemet med ventelister fungerer. Blant annet er det flere eksempler på at foreldre har søkt plass, men ikke vært oppmerksom på at det er nødvendig å takke ja skriftlig, og dermed glipper muligheten for barnehageplass. I tillegg har vi merket oss at

- mange mangler tilstrekkelig digital og skriftspråklig kompetanse på norsk, noen mangler også tilgang til bank-id osv.
- omsorg, kosthold og hygiene oppleves som vanskelig for noen og kan skape engstelse der norske tradisjoner avviker fra samfunnet foreldrene kommer fra.
- barnehage som del av barns oppvekst er ukjent for mange, samt usikkerhet om hva barnehage innebærer for barna.
- noen er redde for barnehagens samarbeid med barnevernet.
- noen har opplevd uheldige misforståelser og uløste problemstillinger med bakgrunn i at hjelpeapparatet strever med å forstå og å sette seg inn i familiens situasjon.
- prosjektet ["Jeg er meg!"](#) har skapt uro og frykt hos noen foreldre. Flere har hatt ønske om å ta barna ut av barnehagen fordi kropp, seksualitet og overgrep er vanskelige temaer for mange å snakke så åpent om.

Prosjektets erfaringer med faktorer som virker fremmende for økt barnehagedeltakelse

Tillit og gode relasjoner til mottakerne er en forutsetning for å komme tett på familier som har vanskeligheter med å orientere seg i hjelpeapparatet og som kan streve med å finne sin plass i Larvik-samfunnet. Dette er fundamentet i prosjektarbeidet og selve grunnlaget for at foreldre ønsker deltakelse for seg og sine barn. Vi ser også at

- hjelp med selve søknadsprosessen; både søke, takke ja og søke om redusert betaling har for mange vært avgjørende.
- oppstart/innkjøring i barnehage kan oppleves krevende for foreldre. Vi har sett at det har vært viktig å støtte opp ekstra rundt noen familier i denne situasjonen, både når det gjelder oppfølging av spørsmål underveis og i etterkant av at barnet starter i barnehagen. Dette kan være av avgjørende betydning for at foreldrene beholder plassen.
- det er stort behov for tverrfaglig samarbeid. Når foreldre får tillit til kontaktpersonen, kommer det ofte til syne også andre behov for hjelp til å finne fram i offentlige systemer. Blant annet kan det å benytte familieråd være en god tilnærming.
- åpen barnehage var en viktig arena for prosjektet. Mange foreldre i målgruppa benyttet jevnlig dette tilbudet. Her var det lett å få gode relasjoner til foresatte, komme i samtale om barn, barns behov og om barnehage. De fleste kontaktene ble opprettet her fram til nedleggelsen i mars 2021.

Andre erfaringer

- Flere familier ønsker hjelp med å bytte barnehage. En del har fått plass i barnehager som er langt unna hjemmet, og mange ønsker sentrumsnære barnehager. Lang vei til barnehagen kan være utfordrende for foreldre som jobber eller går på skole et stykke unna og er lite praktisk med tanke på at mange ikke har bil. Imidlertid er det stort trykk på sentrumsnære barnehager.
- En del foreldre har barn i barnehagen i forbindelse med at de selv deltar på introduksjonsordningen. Når introduksjonsperioden er over, er det noen som velger å ta barna ut igjen av barnehagen. Det kan av og til skyldes økonomi, men vel så ofte dreier det seg om foreldre som ikke helt stoler på at barnehagen er et godt sted å være for barna. Det er derfor av avgjørende betydning at barnehagen aktivt jobber for å bidra til tillit og god dialog med foreldrene.
- Vi har kommet tett på mange familier, og ofte avdekkes det et stort behov for hjelp. Vi har sett at familier lett blir kasteball i et offentlig system som det er vanskelig å orientere seg i. Prosjektleder har veiledet familier til riktig instans, men har også sett det som nødvendig å bidra praktisk med å delta på møter, hjelpe til med ulike søknader osv., selv om dette ikke omhandler barnehage direkte.

Vurdering av måloppnåelse

Antall barn i barnehage i Larvik

Tall fra Statistisk sentralbyrå, SSB, viser at det har vært en gradvis økning i antall barn med minoritetsspråklig bakgrunn fra prosjektets begynnelse til i dag. Prosjektet har hatt god effekt. I 2016 var andelen minoritetsspråklige barn i barnehage i Larvik 15,0 %, sett i forhold til *alle barn*. I 2022 var dette tallet steget til 18,1 %.

Når det gjelder andelen minoritetsspråklige barn i forhold til *antall innvandrerbarn*, er resultatet enda tydeligere. Andelen har særlig økt etter at prosjektet kom i gang i 2018. Mellom 2016 og 2022 er økningen på 11,8 %.

Statistikk 2016 – 2022

Tallene er hentet fra SSB: <https://www.ssb.no/statbank/table/12272/>

	Alle barn med barnehage-plass	Minoritets-språklige barn i barnehage	Minoritets-språklige prosent av alle barn med plass i barnehage	Innvandrer-barn i kommunen ²	Andel minoritets-språklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn
2016	2001	301	15,0%	427	70,5%
2017	1979	325	16,4%	436	74,5%
2018	2124	335	15,8%	448	74,8%
2019	2089	354	16,9 %	471	75,2%
2020	2175	377	17,3%	467	80,7%
2021	2147	370	17,2 %	443	83,5 %
2022	2137	387	18,1 %	470	82,3 %

²Innvandrerbarn defineres slik av SSB: *Innvandrere er definert som personer som selv har innvandret til Norge og som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.*

Kategorien *innvandrerbarn* dekker med andre ord ikke hele kategorien minoritetsspråklige. *Minoritetsspråklige barn* defineres av Udir som: *Begge foreldrene til barnet må ha et annet morsmål enn norsk, samisk, engelsk, svensk eller dansk.* Det kan være barn som er født i Norge og som ikke sorterer under betegnelsen *innvandrer*.

Suksessfaktorer i prosjektet

Koordinator

Det har vist seg at det har vært nyttig å ha et koordinerende ledd i arbeidet med å rekruttere minoritetsspråklige barn til barnehage. I svært mange tilfeller strander kontakten på språklige misforståelser og det å orientere seg i det kommunale systemet. Dette er også svært tidkrevende for hjelpeapparatet. En koordinator har større mulighet til å få oversikt over hjelpebehovet og bistå i forbindelse med bl.a. informasjon om barnehage, skole, SFO, helseordninger, søknadssystem, betalingssystem osv.

Fagkompetanse i barnehager og på helsestasjoner

Barnehager og helsestasjoner har et særlig ansvar i møte med familier med migrasjonsbakgrunn. Mange gir uttrykk for ønske om mer kompetanse, særlig når det gjelder flyktnings situasjon, om inkludering og om flerspråklighet. Det finnes mye nyttig fagstoff på nett, men det kan være tidkrevende å finne fram til de ressursene som er mest sentrale for barnehager og helsestasjoner. Fagkompetansen i prosjektet har vært viktig i arbeidet med å bistå barnehager, helsestasjoner og andre instanser.

Tverrfaglig samarbeid

Kommunens tverrfaglige samarbeid er styrket gjennom prosjektperioden, blant annet gjennom å sette fokus på gode rutiner. Det er behov for å ivareta gode samarbeidsrutiner, både for å unngå at familier blir kasteballer i det kommunale systemet og for en mest mulig effektiv bruk av hjelpeapparatet. Vi har sett behov for forbedring av samarbeid som gjør at denne gruppa lettere kan orientere seg i det kommunale systemet og vite hvor man skal henvende seg. Dette gjelder

- opptakssystemet; hjelp i søknadsprosessen, inklusivt søknad om redusert betaling
- informasjon om hva barnehage kan innebære for barns leke- og vennerelasjoner, om barnehagens betydning for sosial og språklig utvikling og læring
- informasjon om barnehager i Larvik
- familier som er involvert i flere kommunale instanser og som strever med å orientere seg i det kommunale systemet. Vi anbefaler å ta kontakt med [familierådskoordinator / familieråd](#).

Rutiner

Mange kommunale instanser er for lite kjent med opptakssystemet for barnehage og regelverk om dette. Det er derfor svært viktig å nå ut med informasjon til alle som er i kontakt med familier med migrasjonsbakgrunn om søknadsfrister, opptak, hvordan takke ja til plass, søknad om redusert foreldrebetaling, hvordan systemet med ventelister fungerer, samt søke overflytting til annen barnehage. Prosjektet har utarbeidet forslag til rutiner om dette i samarbeid med helsestasjoner, barnehagestyrere, NAV, Larvik læringscenter og barnehagemyndigheten. Rutinen, *Rutine om opptak til barnehage for minoritetsspråklig barn* ligger på kommunens kvalitetssystem, TQM.

Det er også utarbeidet en [brukerveiledning for hjelpere om barnehageplass og redusert foreldrebetaling i Larvik kommune](#) med detaljert forklaring til opptaksprosessen. Denne ligger tilgjengelig i kvalitetssystemet, TQM, og på kommunens nettside.

Opptaksansvarlig i kommunen sender ut oppdatert informasjon til hjelpeinstanser årlig i forkant av opptak.

Avsluttende ord

Prosjektet har hatt stor betydning for mange familier med barn i Larvik. Mange har fått plass i barnehage, og familier har kommet i kontakt med flere sider ved kommunens hjelpeapparat som følge av tett oppfølging i prosjektet.

Det vil framover også være et stort behov for oppfølging av familier som ikke kjenner de norske systemene godt nok. Relasjonsbygging, tillit og kompetanse er viktige stikkord i dette arbeidet. Det å ha tilknytning til en barnehage er for mange familier et viktig ledd i å ha tilhørighet til lokalsamfunnet i Larvik. Det bidrar til inkludering og hindrer utenforskap.